

Професійна компетентність як складова професійної соціалізації фахівців у ВНЗ Німеччини

Постановка завдання. Освіта має два завдання – соціальне та економічне, проте її основна роль – виступити гарантом того, громадяни Європи набудуть професійної компетентності, потрібної для їхньої швидкої адаптації до змін у світі праці. З метою мінімізації рівня безробіття, а також запобігання втрати кваліфікації вивільнених працівників потрібно постійно домагатися їх готовності перейти з однієї роботи на іншу з відповідним рівнем професійної компетентності.

Аналіз останніх досліджень: Професійна компетентність стала предметом наукового пошуку вітчизняних вчених: Н. Бібік, Т. Каткової, А. Корнілової, В. Лозовецької, О. Овчарук. Німецькі дослідники П. Йегер (P. Jäger), Е. Кліме (E. Klieme), Д. Мертенс (D. Mertens), Х. Шредер (H. Schröder) також не залишили це наукове поняття поза увагою.

Мету статті ми вбачаємо в тому, щоб продемонструвати, яким чином професійна компетентність пов'язана з професійною соціалізацією студентів у ВНЗ Німеччини.

Виклад основного матеріалу. У наш час модернізаційних та глобалізаційних процесів дуже важливо наскільки студент, як суб'єкт соціалізації, самостійний в інформаційному просторі, який рівень його професійної компетентності, як швидко він вибирає ту сферу діяльності, в якій зможе досягти високого професіоналізму. Тому зосерджуємо увагу на оволодінні професійною компетентністю студентською молоддю Німеччини в межах навчання у ВНЗ.

У науковій літературі зустрічаємо 2 поняття: компетентність та компетенції. Проте, поняття «компетенції» не слід плутати з компетентністю, яка «є результатом набуття компетенцій і на відміну від компетенцій передбачає особистісну характеристику, ставлення до предмету діяльності» [1, 409].

За твердженням В. Лозовецької поняття «компетентність» застосовується стосовно різних категорій фахівців, характер праці яких пов'язаний з прийняттям відповідних рішень, тобто тих, котрі

уповноважені вирішувати, це фахівці з ґрунтовними знаннями у певній галузі [3, 722].

Згідно з визначенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Standards for Training, Performance and Instruction (IBSTPI)) поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому це поняття містить набір знань, навичок і відношень, що дають змогу особистості ефективно здійснювати діяльність або виконувати певні функції, що підлягають досягненню певних стандартів у галузі професії або виду діяльності. Для того щоби полегшити процес оцінювання компетентностей, Департамент пропонує виділити з цього поняття такі індикатори, як набуті знання, уміння, навички та навчальні досягнення [4].

Неможливо ефективно боротись із безробіттям, якщо відсутня збалансованість між попитом і пропозицією робочої сили на ринку праці, що реалізується шляхом удосконалення технології професійного навчання в усій системі вищої освіти, яка б давала можливість адекватно реагувати на потреби ринку праці. За цих умов важливим резервом розвитку робочої сили вважається розширення професійної компетентності, що визначається В. Лозовецькою як «...інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця» [3, 723]. У вузькому сенсі професійна компетентність стосується вмінь, методів, знань, кваліфікацій, які формують основу для професійної, суспільної та громадянської діяльності індивіда [8, 445]. Професійна компетентність яка є комплексом професійно-значимих знань, умінь і навичок, на нашу думку, є найвагомішою складовою професійної соціалізації. Підготовка майбутніх фахівців стає ефективною на основі органічного сполучення, взаємозв'язку й інтеграції цих знань.

М. Кремер (M. Kremer), президент Федерального інституту професійної освіти, наголошує, що для німецької професійної освіти є головним, що результати розвитку професійної компетентності вдається описати як прояви діяльнісної професійної компетентності та систематизувати за різними рівнями [7, 3].

Вітчизняний науковець Т. Каткова, досліджуючи питання формування та розвитку компетентних фахівців у світі зазначає, що вища школа Німеччини зорієнтована на розвиток у фахівця:

пізнавальних, загальних інтелектуальних здібностей, загальної ерудиції, соціальних та особистісних якостей, пунктуальності, працездатності, ощадливості, акуратності, гнучкості, самостійності, почуття обов'язку, лояльності, урахування інтересів підприємства, а також уміння вести переговори, встановлювати контакти, розподіляти завдання, приймати рішення, риторичні навички спілкування тощо [2, 79]. Зокрема у навчальних планах німецьких вищих навчальних закладів чітко зазначається якими компетенціями має володіти фахівець після закінчення навчання.

З метою з'ясувати, чи навчають німецькі вищі школи саме тому, що потрібно для конкурентоспроможного професійного життя, у 2004 р. у Німеччині було проведено дослідження «Справжні знання? Передача компетентностей у німецьких вищих школах», що проводилось низкою організацій: Accenture (всесвітня діюча служба менеджменту, технології та аутсорсингу); Ініціатива «Нове соціальне ринкове господарство»; AIESEC (Міжнародна асоціація студентів, які вивчають економіку та комерційну справу). У ході дослідження було визначено чотири компоненти професійної компетентності, необхідні для успіху у професійному житті: 1) фахова; 2) соціальна; 3) методична; 4) процесуальна [5,1-4].

Німецький науковець П. Йегер (P. Jäger) у своєму дисертаційному дослідженні пропонує детальний опис складових професійної компетентності, визначає професійно важливі якості, якими має володіти компетентний фахівець та представляє наступні інноваційні методи навчання для формування професійної компетентності: метод керуючого тексту, експеримент, проект, тренінг, модерація, групова робота, мозковий штурм, ментальна карта, рольова гра [6].

Висновок. Таким чином, можемо констатувати, що професійна соціалізація фахівців у Німеччині стає можливою у результаті набуття професійної компетентності, що є комплексом професійно-значимих знань, умінь і навичок, які здобуваються під час професійного становлення та розвитку. Тому можливість набуття фахівцями професійної компетентності вважаємо основною передумовою для їхньої професійної соціалізації. Подальших наукових розвідок, на нашу думку, потребує дослідження компетенцій, якими мають оволодіти фахівці, навчаючись у ВНЗ Німеччини.

Література:

1. Бібік Н. М. Компетенції / Н. М. Бібік // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – С. 409.
2. Каткова Т. І. Компетентний випускник – мета і результат діяльності вищого навчального закладу освіти / Т. І. Каткова // Постметодика. – 2002. – № 2–3. – С. 79–82.
3. Лозовецька В. Т. Професійна компетентність / В. Т. Лозовецька // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – С. 722.
4. Овчарук О. Компетентність як ключ до оновлення змісту освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/theory/381/?list=0>. – Заголовок з титул. екрану.
5. Das richtige Wissen? Kompetenzvermittlung an deutschen Hochschulen. – Kronberg, 2004. – 4 s.
6. Jäger P. Der Erwerb von Kompetenzen als Konkretisierung der Schlüsselqualifikationen – eine Herausforderung an Schule und Unterricht : dissertation / P. Jäger. – Passau : Lehrstuhl für Schulpädagogik, 2002. – 280 s.
7. Kremer M. Qualifikationsrahmen und Leistungspunktesysteme mehr Chancen als Risiken / M. Kremer. – Bonn : BIBB. BWP, 2007. – № 3. – S. 3–4.
8. Rauner E. Handbook of Technical and Vocational Education and Training Research / F. Rauner, R. Maclean ; International library of technical and vocational education and training : Springer, 2009. – 1103 s.